

ДЬУЛУРБАН

түһүлгэ дуораана

Сардааналаах Айаалынан киэн туттабыт

Кытай Ханчжоу куоратыгар ытыллыбыт Азия норуоттарын XIX спортивной оонньуулары биһиги туспутугар ситиһиилээх буолла. Ол курдук, бу орто дойдуга киһи-аймах сүрүннээн тобуоруһан олоор континентын күрөс быдыһаһытыгар саха спордун икки иитиллээччигэ: сүүрүк Сардаана Трофимова уонна тустуук Айаал Лазарев күүстэрин холоһон — иккиэн боруонса мэтээл хаһаайынынан буолулар.

биһиги кыыспыт Сардаана Трофимова биэтэккэ үһүс киһинэн кэллэ. Кини бириэмэтэ — 2 чаас 28 мүн. 39 сөк.

В.П. Ларионов аатынан Майа орто оскуолатын дириэктэрэ, чэпчэки атлетикаҕа Бүтүн Россиятаагы категориялаах судьйа **Павел Васильев:**

— Сардаана бу бастакы официальной международной старта. Хара бастакыттан 3 иһигэр киирбитэ сүрдээх улахан ситиһи. Япония, Кытай марафонкалара Африка сүүрүктэрин кэнниттэн иккис күөнгэ сылдьаллар. Иннигэр биһир китаянка эрэ түстэ. Бу Сардаана үрдүк таһымна сылдьарын көрдөрөр. Баҕар бириэмэтэ олус үчүгэйэ суох диэхтэрэ. Марафон трассата, сүүрэр усулуобуйата, салгына араас буолар. "Түргэн" суоллаах трассаларга анаан арыаллыыр, көмөлөһөр дьонноох марафоннарга үчүгэй бириэмэ көрдөрүллэр. Бу иннинэ хас эмэ сылы быһа итинник күрбэ суох үрдүк форматын тутта сылдьыбытын дыһыттып геройство курдук сыаналыбын. Үрдүк таһымнаах күрэхтэһиһитэ суох ханнык баҕарар мотивация сүтэн оһон барар.

Олимпиадаҕа диэри Европаҕа "түргэн" суоллаах, күүстээх конкуренциялаах биһир марафонна табыллан сүүрдүбүнэ, бэйэтигэр эрэл киириэ, толору аһыллыа дии саныыбын.

Биллиилээх спортсмен, тренер уонна педагог **Афанасий Илларионов:**

— Сардаананы, тренерин Татьяна Юрьевна Жиркованы Азиатскай оонньууларга ситиһиилээхтик кыттыбыттарынан эбэрдэлиибин! Улахан ситиһи! Бириэмэтэ да куһаҕана суох. Китаянканы кыайыан сөп эбит.

Кэлинги икки сылга Сардаанаҕа биһиги, Мэнгэ Хангаластар сүүрүкүт Константин Драгунов дьарыгар көмөлөһөр, пейсмеркерынан сылдьар. Онон К. Драгунов эмэ

бу ситиһиһигэ улахан өгөлөөх. Кини эмэ Татьяна Юрьевна дьарыктанар. Олимпиадаҕа диэри өссө да сылдьыстар дьит.

Сардаана урукку бириэмэтигэр, бастык көрдөрүүтүгэр тиһиэр кыахтаах эбит диин үөрдүм.

Булгуруйбат санаатын көрдөрдө

Сахаларга, "туох ханнык үһүстээх" диин бэргэн этии баар. Ол туолла диэххэ сөп. Айаал бу иннинэ 2010 сыллаахха Гуанжчоуга (Кытай) ахсыс, 2014 сыллаахха Инчхонга (Корея) тохус миэстэлэргэ тиксибитэ. Онтон бу, Азия оонньууларыгар үһүс сырытыгар БОРУОНСА мэтээллэннэ!

Манна кыратык быһааран бирдэххэ, Азия оонньуулары — түөрт сылга биридэ ытыллар Азия континентын Олимпийскай оонньуута диэххэ сөп. Бу иннинэ саха тустууктарыттан Леонид Спиридонов 2010 сыллаахха боруонса мэтээли бастакынан ылан турар. Аны кини көрдөрүүтүн Айаал Лазарев хатылаата.

Онон бу түһүлгэ улахан суолталаах диэхпин баҕарабын. Сордох дойдулар Азия оонньуулары — көңүл тустууга аан дойду чемпионатыттан үрдүктүк туталлар. Онно бастаабыт, миэстэлэспит спортсменнарын үрдүктүк туталлар, сыаналыыллар. Тоҕо диэтэххэ, тустаах дьон үлэлэрин түмүгэ буоллаҕа.

Айаал тустубут 125 кг ыйааһыныгар барыта 15 бөҕөс

күөн көрсүбүтэ. Биһир дойдулаахпыт бастаан индус Сумиты очконан ыраастык кыайыта (10:0). Салгыы тустууга аан дойду чемпионатын икки төгүллээх призера, Азия быйылгы чемпионна монгол Мунхтурга 0:6 ахсаанынан хотторон кэбиспитэ.

Онтон боруонса мэтээли ким ыларын быһаарсыга узбек Рахимовы кытта хапсыһытыгар Айаал утарсааччытыгар наар бэйэтин тустуутун сонноон, үөһэттэн тутуһан тустан, сөбүлээн туттар хамсаныларыгар түбэһиннэрэн, түмүккэ 7:6 ахсаанынан кыайан табыста. Маныаха бастатан туран, кини бу хапсыһыга кытаанах булгуруйбат санаатын, характерын көрдөрдө диэххэ сөп.

Итинэн Айаал Лазарев — Азия оонньуулары боруонса призёрунан буолла! Бу ситиһиитинэн кинини тус бэйэтин, тренердэрин — РФ уонна СР үтүөлээх тренер Иван Николаевич Сивцеви, СР үтүөлээх тренер Иннокентий Семенович Кочкины уонна бүтүүн Саха сириг олохтоохторун, билинни ыарахан кэмгэ дьоллоох түгэни бэлэхтээбитинэн эбэрдэлиибит! Итинэн олимпиад аатын ылыа диин эрэнэбит.

Түмүктээн эттэххэ, Сардаана Трофимова уонна Айаал Лазарев — Азия оонньууларыгар ситиһиилээхтик кыттан, спорка уһун үйэлэни, кыайыга дуулуур үтүө холобур көрдөрдүлэр.

Петр ПАВЛОВ.

Онон этэргэ дылы, улахан аан дойдутаагы таһымнаах түһүлгэтэн илии тутуурдаах, өтгүк харалаах кэллилэр. Бу ситиһиилэринэн биһир дойдулаахтарын сүргэлэрин көтөхтүлэр, сахалар даҕаны кыахтаахтарын көрдөрдүлэр.

Үрдүк таһымна сылдьарын итэбэттэ

Дьахталлар марафоннарыгар Кытай, Корея, Бахрейн, Япония курдук Азия континентын бары күүстээх чэпчэки атлеттара кытыннылар. Сардаана сүүрүүнү үчүгэйдик саҕалаан,

дистанция ортоугар диэри инникили сырытта. Отутус километрга кини Непал уонна Кытай кыргыттарын кытта уопсай бөлөхтөн араасан, уһулу тахсан сүүрбүтэ. Ол эрэри, сотору кэмминэн, ити утарсааччылары инники түспүттэрэ.

Түмүккэ дьахталлар марафоннарыгар кыайылаабынан Бахрейнтан кыттыбыт кенийка Эуниче Чумба (көрдөрүүтэ — 2 чаас 26 мүн. 12 сөк.) буолла. Иккис миэстэни олохтоохтор эрэллэрэ Дешун Жан (2 чаас 27 мүн. 57 сөк.) ылла. Онтон, быйылгы сылга киирэн баран маннык улахан таһымнаах аан дойдутаагы күрэхтэһиһигэ маннайгытын сүрэхтэммит

бэлиэ түгэн

ДЮСШ–3 25 сыла: бастыгнар наҕараадаланнылар

Саха Республикатын Правительствотын 2-с №-дээх дьиэтин актовай саалатыгар В.П. Керемясов аатынан Дьокуускай куорат 3 №-дээх спортивной оскуолатын 25 сыллаах үбүлүөйүн үөрүүлээхтик бэлиэтээһин буолла.

▲ Л.Н. Спиридонов Станислав Афанасьевка наҕараада туттарар.

Кэрэ-бэлиэ түгэн Учутал күнүгэр түбэспитэ тэрээһини өссө кизгэттэ. Манна Саха сиригэр физическай культура уонна спорка министрэ Леонид Спиридонов, Ил Түмэн депутата Геннадий Васильев, Хотугулуу Илинни федеральной университеттэ физическай культура уонна спорка институтун дириэктэрэ Николай Гоголев, Дьокуускай куорат мунньаҕын депутата Евдокия Евсикова, киин куорат физическай культура уонна спорка управлениетын начальнига Эдуард Ефимов, Дьокуускай куорат оскуолаһарын уонна спорка кыһаларын дириэктэрдэрэ у.д.а. кыттыыны ыллылар.

Үөрүүлээх чааска кинилэр үбүлүөйдээх коллективы эбэрдэлээн туран, үлэ бастыгнардыгар наҕараадалары туттардылар. Ол курдук, тренер Станислав Афанасьевка «Саха Республикатын физическай культура уонна спорка туйгуна» анал бэлиэ туттарылынна. Онтон тренердэр Никита Никифоров уонна Иван Соркомов «Дьокуускай куо-

рат физическай культурата уонна спорда сайдытыгар кылааттарын иһин» бэлиэһэн бэлиэтэннилэр. Ити курдук, бастыг үлэлээхтэр Махтал суруктарынан, Бочуотунай грамоталарынан, анал бэлиэлэринэн, кубоктарынан наҕараадаланнылар.

Бу кэм устата Дьокуускай 3 №-дээх спортивной оскуолатын итиллээччилэрэ көнүл тустууга Саха сиригэр, Дальнай Восток зонатыгар, Россияҕа, Европаҕа уонна аан дойдуга күрэхтэһиилэригэр кэккэ ситиһиллэннилэр. Ол курдук, анардас Россия түһүлгэтигэр 101 кыһыл көмүс, үрүн көмүс уонна боруонса мэтээллэр ситиһилиннилэр.

Биллэн турар, оскуола сүрүн сыалынан киин куоракка оҕолор ортолоругар көнүл тустууну сайыннарыы, спордуна ситимнээхтик дьарыктанан эти-

хааны чэбдигирдии, дойдуга туһалаах дьон буола улаатан тахсалларыгар иитии буолаллар.

Василий Васильевич Уйгуров дириэктэрдээх В.П. Керемясов аатынан Дьокуускай 3 №-дээх спортивной оскуолатыгар билигин күүстээх састаап, коллектив мустан тиритэ-хоруата айымньылаахтык үлэлиэхамсы сылдьар диэххэ сөп. Кинилэр ортолоругар үтүөлээх тренердэр, бочуоттаах үлэһиттэр уонна эдэр специалистар аҕыйаҕа суохтар.

Тустуу кыһатын инники соруга дээнкэ, ону коллектив бэйэтин айымньылаах үлэтинэн толорорго дьүккүрдээхтик дьулуһар.

Петр ПАВЛОВ.

түһүлгэ дуораана

Биэнсийэлээхтэр спартакиадаларыгар

Санкт-Петербург куоракка саастаах дьон күнүгэр аһаҕастык Россия биэнсийэлээхтэрин VIII спартакиадата ытытылынна. Манна дойдуга 77 регионуттан, итиэннэ Белоруссияттан, Казахстантан, Финляндияттан, барыта 81 хамаанда күрэх булдьааста.

Саха сиригэр хамаандата уопсай түмүккэ 16-с миэстэни ылла. Биниги ГТО-ҕа, дартска, чэлпэки атлетикаҕа, остуол тенниһигэр, харбааһынга, буудьанан ытытыга, саахымакка күрэхтэс-

тибит. Ордук үчүгэй көрдөрүүнү Мария Догюсова (хаартыскаҕа) ситистэ. Кини буудьанан ытытыга иккис миэстэни элбэтэ. Атыттар даҕаны бэйэлэрин кыахтарынан кытыннылар.

Хамаанда састаабыгар остуол тенниһин тренерэ Аркадий Иванов, буудьанан ытытыга тренер Михаил Васильев, саахымак тренерэ Марфа Дьячковская, юрист Дмитрий Мосорин, Ольга Калачикова, Мария Догюсова (иккис Бүлүүттэн), Афанасий Васильев (Нам), Дария Федорова (Амма) киирдилэр.

Түгэнинэн туһанан, күрэхтэһиигэ кыттарбытын тэрийбит салайааччыларга, тэрилтэлэргэ махталбытын тирдэбит.

Зинаида АФАНАСЬЕВА, хамаанда салайааччыта.

дуобатчыттарбыт ситиһиилэрэ

Биир дойдулаахтарбыт ситиһиилээхтик кытыннылар

Зеленоград куоракка молтохтук истэр спортсменнар Россия үрдүнэн бастыг иһин күрэхтэһиилэрэ ытытылынна.

Хамаанда салайааччыта уонна тренерэ гроссмейстер Петр Ушницкий өссө нуучча дуобатыгар биирдиилээн күрэхтэһиигэ түргэн оонньуу түһүмэҕэр бастаах миэстэни, 100 арахтаах дуобакка үһүс миэстэни ылла.

Ол курдук, 100 арахтаах дуобакка хамаанданан күрэхтэһиигэ Саха сиригэр хамаандата кыайыыны ситистэ. Онтон 64 арахтаах дуобакка иккис буолла. Хамаанда састаабыгар гроссмейстер Петр Ушницкий, спорт маастардара Джулияна Андреева, Сайыына Юнчанова, Александр Ефимов, иккис разрядтаах Гаврил Иванов оонньоотулар.

Ити курдук, Александр Ефимов уонна Джулияна Андреева нуучча дуобатыгар кыайдылар. Сайыына Юнчанова түргэн оонньууга бастаата.

Кыайыылаахтар уонна иккис-үһүс миэстэлэммиттэр Россия спорка министигрестибэттин дипломнарыннан, мэтээллэринэн, хамаанданан бастааһын иһин кубогунан наҕараадаланнылар.

Үөрэнээччи Прокопий Говоров дьоһун кыттыыта

Москва уобалаһын Одинцовскай оройуонугар ытытыллыбыт нуучча дуобатыгар Россия чемпионатыгар Саха сиригэр спортсменнара ситиһиилээхтик кытыннылар.

Ол курдук, эр дьонно международнай гроссмейстердар Гаврил Колесов, Николай Стручков, маастарга кандидат Прокопий Говоров састааптаах Саха сиригэр хамаандата 1-кы миэстэни ылла. Иккис — Москва, үһүс миэстэ — Санкт-Петербург буолдулар.

Чемпионакка Прокопий (хаартыскаҕа уна) алта гроссмейстеры кытта көрсөн — 1 кыайда, 4 тэннэстэ, 1 хоттордо. Ити курдук икки спорт маастарын кытта көрүстэ: 1 кыайыы, 1 тэннэһи. Үс маастарга кандидаты кытта оонньоон — 2 кыайыы, 1 тэннэһи. Түмүккэ 14 очколанна, оһон 5-тэн — 13-с миэстэҕэ диэри үллэстэн, коэффициенттэринэн уон бириис миэстэни ылла.

Проня Говоров маастарга кандидат, Мэнэ Хангалас улуһун Мэлдьэһи орто оскуолатын 10-с кылааһын үөрэнээччитэ. Тренерэ — Саха Республикатын үтүөлээх тренерэ Василий Куприянов.

Маны тэнэ бу чемпионнака классическай программаҕа Сандаара Апросимова дьахталларга бастаата, Гаврил Колесов эр дьонно иккис буолла.

Ити курдук, дуобатчыттарбыт өрүү буоларыны, кыайыы көтөллөөх, саха спордун былааһын күөрэччи тутта сылдьалара күрэхсэбиллээх. Эбэрдэлиибит!

«Дьулурҕан».

иһирэх тылынан

Кини туһунан суруйарым долгутуулаах

Бүгүн ахтар, кэпсиир киним суруйууларын урут дэннэ хаһыакка түбэһэн ааһар эчим. Спорт, тустуу, тустууктар тустарынан. Уонна “Павлов” диэн араспаанньалаабын иһин хайдах эрэ таһыттан уруургуу саныырым.

▲ Федор Павлов — «Дьулурбан» көхтөөх көмөлөһөөччүтэ.

Дьэ, ол сылдьан 2011 сыллаахха Бүлүүгэ хаһыакка сурутууну көбүлүү тийэ сылдьан илэ көрсөн билсибитим. Биһигини Бүлүү улуунун спорка тэрилтэтин салайааччыта Гаврил Евсеев билиһиннэрбитэ.

Федор Федорович миингиттэн быдан аҕа саастаах, этэргэ дылы, аҕам кэриэтэ кини эбит. Бөдөн-садан, сүрдээх элэккэй, кэпсээн бөбөлөөх, өрүү мичээрдии сылдьар, сырдык санаалаах кини быһыытынан ылыммытым.

Эдэригэр оскулатын, үөрэжин кыһатын, төрөөбүт оройуонун чийин спорт хас да көрүнэр ситиһилээхтик көмүскэбит, олох бары эйгэтигэр көхтөөх, ытыктанар кини. Физкультура учууталынан, оройуон спорка комитетын салайааччытынан үлэлээбитэ. Ордук көнүл тустууга Бүлүү хамаандата республикаҕа ситиһилээхтик кыттарыгар наадалаах очколары аҕалыт тустуунан сыаналанар. Ол курдук, Саха сиригэр норуоттарын иккис сайынны спартакиадагыгар, “Труд”, “Спартак” спортивной обществолар республикатааҕы күрэхтэһиилэригэр, ыччаттар фестивалларыгар миэстэлэспитэ. Тустууга республикатааҕы категориялаах судьуйа, Бүлүү хамаандатын общественной тренерэ.

Ф.Ф. Павлов — Саха сиригэр физической культуураҕа уонна спорка туйгуна, Саха Республикатын физической культуураҕа уонна спорка үтүөлээх үлэһитэ, Бүлүү улуунун, Бүлүү куоратын бочуоттаах гражданиннара.

Ол сырыыбытыгар Бүлүүгэ улуус спорка тэрилтэтин көбүлээһининэн мин сана таһаарбыт “Покорившие Олимп” диэн көнүл тустууга олимпийскай чемпионнар тустарынан кинигэм сүрэхтэниитэ тэриллибитэ. Онно улуус дьаһалтата, спорка сыһыаннаах дьон, спорт бэтэрээннэрэ кэлбиттэрэ.

Федор Федоровичка мин кинигэбин бэлэхтэбитим. Кини мидэхэ Мехикотааҕы-68 Олимпиада көнүл тустууга чемпиона Борис Гуревич хаартыскатын бэлэхтэбитэ. Урут хаһан да көрө илик эдэх хаартысканы ылан, сүрдээбин үөрбүтүм. Ол хаартыска ССТА түһэриитэ этэ, үрүн-хара, хаачыстыбата үчүгэй. Эссө кинигэ сүрэхтэниитин кэмигэр Федор Федорович кэпсэтиигэ кыттан, миингин эбэрдэлээбитэ, бэйэтин санаатын эппитэ.

Дьинэ, мин кинини үчүгэй аҕайдык билбэт эчим. Олгынан баран, хайдах эрэ ити көрсүһүлэргэ биһиги бэйэ-бэйэбитин наһаа чугастык, истинник ылыммыһыт. Уруккуттан билсэр дьон курдук. Ити иннинэ төһө да сирэй көрсөн

билсибэтэрбит, хаһыакка суруйууларыбытын уонна дьонтон истэн, бэйэбитигэр этэргэ дылы ыраахтан, тэйиччиттэн ытыкта-быллаахтык сыһыаннаһар этибит диэн быһаарыахха сөп. Бүлүүгэ сылдьан көрдөхпүнэ, кинини улуус дьоно-сэргэтэ, спортивной общественноһа сүрдээбин ытыктыыллара, кизн тутталлара. Бүлүү спорка тэрилтэтэ былаах курдук иннигэр укта сылдьар кинигэ этэ.

Федор Федорович Павлов улуус спорда сайдарын туһугар улахан трибуналартан элбэх туруорсуулары, этиилэри онорон, салайааччылар санааларын таппыт, бэйэтин этиилэрин олоххо киллэттэрбит үтүөлээх дии саныыбын.

Федор Федорович төрөөбүт оройуонун спортсменнарын туһунан элбэхтик хаһыаттарга суруйара. Бэйэтэ спорт бэтэрээнэ буоларын быһыытынан, суруйуулары ылынарбылаах, сирдээх, истинг этилэр.

Ити көрсүһүүбүт кэнниттэн билсиһиибит өссө күүһүрбүтэ. Телефонунан билсэрбит, кини суруйууларын хаһыакка таһаарарым, бэйэ-бэйэбитигэр спорка сыһыаннаах кинигэ бэлэхтэһэрбит. Хаһыаттартан эбэтэр телевизортан Федор Федорович наҕараадаланар, эбэтэр атын үөрүүлээх түгэннэрин билэн-көрөн, санаам көтөбүллэрэ. Ол аайы мин кизн туттарым, “Биһиги, Павловтар!” дэһэрбит.

Федор Федорович ыарахан ыарыыттан олохтон соһуччу тораабыта хомолтолоох. Кэрэ киһилиин көрсөн доҕордоһуум, билсиим олоһум биир умнуллубат өйдөбүлэ буолар.

Ытыктыыр киһибит Федор Федорович Павлов уонна кини олоһун доҕоро Нина Романовна тустарынан “Үлэбэ, сайдыыга анаммыт олох” диэн кинигэ тахсыбыта хайҕаллаах! Этэргэ дылы, кини олон ааспыт олоһо сүтүө суохтаах. Оройуонугар эрэ буолбакка, бүтүн республикаҕа биллэр, улахан аптарытыаттаах, ааттаах-суоллаах, элбэх наҕараадалардаах кини олоһо атыттарга холобур буолуохтаах.

Петр ПАВЛОВ.

▲ Бүлүү оройуонун көнүл тустууга хамаандата, ханастан иккис Федор Павлов турар, кини аттыгар Николай Волков, ханас Петр Попов, онтон ортоку тренер В.Г. Румянцев олоролор. 1961 с.

специалист санаата

Сардаана тулуурун, дьулуурун киллэрэн туран сүүрдэ

Саха сиригэр олохтоохторо бары билэрбит курдук, Сардаана Трофимова марафонна сүүрүүтэ Россия биэс төгүллээх чемпионката буолбута. Иккитэ Олимпийскай оонньууларга путевка ыла сылдыбыта даҕаны, Россияҕа спорка санкцияны биллэрбит буоланнар, Сардаана икки Олимпиадаттан субуруччу маһыта.

Спорт эйлээх сыаллаабын, Россияҕа санкция сөбө суоһун туһунан өйдөбүл суоһуттан, Сардаана тренеринэн, спорт үтүөлээх маастара Татьяна Юрьевна Жирковалыын куруутун дьарыктанар сирдэриттэн, Кыргызстантан кыттарга быһаарыммыттар. Кыргызстанна гражданство ыланнар, Азия оонньууларыгар кыттар кыағы ылбыттар.

Оонньуу Кытайга ытыллалар буолан, бу дойду сүүрүүктэрэ күүскэ кирисэн сүүрүүктэрин биллэллэрэ. Ону таһынан, Бахрейн, Япония сүүрүүктэрэ Азия күрэхтэһиилэригэр өрүү ситиһилээхтик кытталлара биллэрэ.

Алтынны 5 күнүгэр Кытайга марафонестар +25 кыраадыс сылааска сүүрбүттэрэ. Марафон Кытай бириэмэтинэн сарсыарда 7.00 чаастан, Саха сиригэр бириэмэтинэн, 8.00 чаастан саҕаламмыта. Саха сиригэр сүүрүүнү сөбүлээчилэрэ бука бары бу марафонскай сүүрүүнү кэтээн көрбүппүт, Сардаанаҕа ыалдьан бөбө буолбуппүт.

Старт бэриллээтин кытары инники күөнгө тобус сүүрүүк лидердээн барбыта. Кинилэр ортолоругар биһиги Сардаанабыт тэбис-тэннэ, илин-кэлин түһүспүтэ. “Марафон 35 килэмэтиртэн саҕаланар” дииллэринии, 35-с килэмэтир кэнниттэн биэс күүстээх марафонестар хааланнар, күрэх былдыһыларын салҕаабыттар. Дьэ, манна олох атын, күүстээх тиэмэлээх сүүрүүлэр буолбуттара. Бахрейнтан сүүрэр марафонестар Кенияттан төртүттээх эбит, кинини кытары Сардаана тэбис-тэннэ, эрби биитинии кириситбитэ. Сүүрүү саҕаламмыта иккис чааһыгар, күн өссө сылһыан, куйаас дойдуга төрөөбүт Кения сүүрүүтэ сыһыа аттар атан, инники барбыта.

Сардаана бу кириһингэ элбэх сэнитин бараатар даҕаны, Сахагын сиригэр санаан, спорду сөбүлээчилэр куруутун киниэхэ эрэнэллэрин, ыалдьалларын биллэрэ. Кэнниттэн икки кытайка уонна японка биһиги Сардаанабыт, Кенияттан төртүттээх Бахрейн сүүрүүнэн кирисиллэрин түмүгэр, сылайы баарын уонна Сардаана соҕотоһун иккис сүүрэн иһэрин, үс элитнэй результаттаах марафонкалар үһүн, бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөһөн, соҕотоһун, ким даҕаны аттыгар сүүрэр өйөбүлэ суох Сардаанабытын экирэтэн барбыттар. Кытайдар икки кыргыттарыгар ыалдьан хаһыыһы бөбөтө буолбуттара. Ону истибиттии, кытайанкалар дьэ ситиэхчэ сиппэккэ испиттэрэ уонна кинилэри көбүлүүр курдук, японка марафонска илин-кэлин түсүһэн, күөс-көмө буолбута.

Сардаана төһө да соҕотоһун, үс сүүрүүк кинини кэнниттэн экирэтэн иһэллэрин, көмөтө суох да буоллар, туох баар тулуурун, дьулуурун киллэрэн туран сүүрбүтэ. Бүтэник биэтэккэ олохтоох, Кытай ыалдыааччыларынан өйөбүллээх, дойдулаах кыыс Сардаана иннигэр түспүтэ. Сардаана туох баар күүһүн түмэн, биэтэккэ үһүс миэстэбэ таҕыста, төрдүс — кытайка, бэһис японка буолуулаагылар.

Ити курдук, саха кыһа Сардаана Трофимова Саха сиригэр спордун историятыгар бастакынан Азия оонньууларыгар үһүс бириэстээх миэстэбэ тахсан, боруонса мэтээл хаһаайынынан буолан, Сахабыт сиригэр спорка историятыгар сөбүмэр улахан ситиһини аҕалла, республикабыт спордугар кыһыл көмүс буукубанан суруллар чизэскэ тигистэ.

Артур ФЕОФАНОВ, чэпчэки атлетикаҕа сахалартан ССРС спордун бастакы маастара, Саха Республикатын үтүөлээх тренерэ.

бу интэриэһинэй

Биллиилээх комментатор Николай Озеров лекциятыгар

1968 — 1972 сылларга Харьков куорат Советскай Союзка промышленность, наука, культура уонна үөрэх күүскэ сайдыбыт куораттарыттан биридэстэрэ этэ. Нэһилиэнньэтэ 1, 6 мөлүүһүөнтэн тахса буолан, дойду бизес-алта саамай улахан куораттарын ахсааныгар киирэрэ. Онон сотору метро тутулуохтааба. Куорат үрдүнэн сүүрбэттэн тахса үрдүк үөрэх уонна 40-тан тахса орто үөрэх кыһалара баалара. Онон Харьковка сүүһүнэн тыһыынча студеннар дойдубут араас муннуктарыттан кэлэн үөрэнэллэрэ. Кинилэргэ өссө атын госуодарстволартан үөрэнэ кэлбиттэри эбэн кэбистэххэ, куорат чаччы эдэр ыччат, студеннар куораттара этэ.

Куорат киинигэр лекторийдар, эбэтэр лекторскай саалалар үлэлиллэрэ. Олорго дойду үрдүнэн биллэр, аатырбыт дьон: учуонайдар, артыыстар, спортсменнар, байыаннайдар уонна да атыттар сылы быһа арааһынай тиэмэҕэ лекция кэлэн ааҕаллара. Арааһа, 1972 сыллаахха саас куорат киин уулусатынан мин биригэ үөрэнэр доҕорбун кытта лекторий аттынан кэккэлэһэ хааман иһэн, биригэ интэриэһинэй биллэрини харахпыт хатана түстэ. Чугаһаан ааҕан билбиһит, аны сүүрбэччэ мүнүүтэнэн оччолорго олус биллэр спортивной комментатор Николай Озеров бэйэтинэн лекторийга кэлэн лекция ааҕар диэн эбит. Иккиэн сүбэлэһэн, маньык умнуллубат түгэни мүччү туспакаа быһаарынныбыт. Кас-саттан билиэт ылан, лекторий саалатыгар киридибит. Дьон мустан, сотору лекторий саалата туолла. Эмискэ уота умулларын кытта экранна «Советскай спорт» киножурнал учараттаах, ый айы тахсар сана таһаарыта саҕаланна. Онон советскай спортсменнар кэнники ыйдарга ситиһиһилэрин, кыайыларын көрдөрдүлэр. Киножур-

налбыт Николай Озеров хоккейга советскай хамаанда оонньуутун көрө-көрө комментарийдыы сюжетынан бүттэ. Саалаҕа уот умайарын кытта кафедраҕа Николай Озеровпыт бэйэтинэн турарын көрө түстүбүт. Киһибит кэлбит дьону барыларын кытта эйбэстик дорооболосто, эбэрдэлэстэ. Итиэннэ советскай спорт сана ситиһиһилэрин туһунан сонуннары тоҕо-хоро кэпсэбэтинэн барда. Саалаҕа көрсүһүүгэ кэлбиттэр ортолоругар футбол, хоккей уонна да атын спорт көрүнүн фанаттара, ыалдыаччылар баалара тутта биллэ оҕуста. Онон спорт ымпыгынчымпыгын сүрдээбин биллэр, интэриэһиргиит буоланнар, Николай Озеровка элбэх боппуруостары биэртэлээтилэр. Көрсүһүү бүтүүтүгэр олорор мизстэлэрибиттэн туран, бары Николай Озеровка олук чугаһаан кэлибит. Ол тухары киһибит, «сөп буолла», диэн аккастаммат киһи. Ыйытыларга эппиэттирин тохтоппотоҕо. Лекция кэнниттэн иккиэн улаханлык астынан, үөрэнэр сирбит диэки түһэ турдубут. Кэлин бииртэн кэсиммитин, итиччэ көрсөн баран кинит-

тэн автограф ылбатахпыттар. Оччолорго итинник ылар да, биэрэр да үгэс киирэ илик быһыылааҕа. Николай Николаевич Озеров (1922–1997 сс.) бэйэтин кэмигэр норуокка эмиз Юрий Гагарин, Владимир Высоцкий курдук олус биллэр киһи этэ. 1950 сылтан 1988 сыллаахха диэри кини курдук телевидение уонна радио спортивной комментатора, аатырбыт репортера суоҕа. Дэлэҕэ даҕаны Саха сиригэр кинини холобур оҕостон этиэхтэрэ дуо: Советскай Союзка — Николай Озеров, онтон Саха сиригэр — Вячеслав Степанов диэн. Хоккейга, футболга уонна спорт атын көрүннэригэр улахан күрэхтэһиһилэр, дойду чемпионаттара кини репортаһа, комментарийа суох барбат этилэр. Радиоҕа да, телевидениеҕа да куруук Николай Озеров баар буолара. Онон Советскай Союзка кинини билбэт киһи суоҕа. Оскуола үөрэнээччиттэн кырдыаҕастарга тийэ. Кырдык легенда киһи этэ. Николай Озеров үрдүк культуралаах, айар куттаах интеллигентнэр дьизэ кэргэннэригэр төрөөбүтэ. Хос эһэтэ — композитор, аҕата — опера

ырыаһыта, ийэтэ — артыыс. Николай Озеров оҕо сылдьан улахан тенниһинэн үлүһүйэн дьарыктаммыта. 12 саастааҕар Москваҕа уолаттарга чемпионнаабыта. Улаатан баран, Советскай Союзка барыта 24 төгүл чемпионнаабыта. Биридиһилэн уонна иккиэ буолан оонньоонунна тэннээҕэ суоҕа. Бу көрүннэ эдэригэр, сүүрбэ түөрдүгэр спорт үтүөлээх маастара буолбута. Артыыс буолар баҕата баһыйан, ГИТИ-ни үөрэнэн бүтэрбитэ. МХАТ-ка (Малый театр) артыыһынан үлэлээбитэ. Онон сүүрбэччэ оруолга оонньообута. РСФСР народной артыыһа буола үүммүтэ. Футболга «Спартак» хамаандатыгар «ыалдыра». Сороҕор хамаанда састаабыгар киирэн, бэйэтэ тахсан оонньуура. Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии бастакы сылларыгар Николай Озеров икки-үс күүстээх теннистистэри кытта Москва араас хонууларыгар оонньуура. Олору радионан комментарийдаан эфиргэ таһаараллара. Ол сыала диэн, өстөөх ылаахтаах Москватагар балаһыанһа үчүгэй, куораты көмүскээччилэр да, олохтоохтор

да эр санаалаахтар, өстөөххө столицаны туран биэрэр санаалара ончу суоҕун көрдөрүү этэ. Онон Николай Озеров дойду дьиннээх патриотунан буолар. Өстөөх Москва анныгар үлгүрүтүллүбүтүн кэннэ, Николай Озеров артыыстар биригээ-дэлэригэр киирэн, сэриилэһэ сылдьар байыастарга, госпиталларга, оскуолаларга уонна атын сирдэргэ концерттарга кыттарар. Олорун устата Николай Озеров барыта 15 Олимпийскай оонньуулартан, хоккейга аан дойду 30 чемпионатыттан, футболга аан дойду 8 чемпионатыттан быһа репортажтары, бириилэри биэрбит соботоох спортивной комментатор. Барыта 49 омук дойдутугар сылдыбыта. Ордук хоккейга, футболга буолар көрсүһүүлэри сөбүлээн комментарийдаан ыттарар. Хоккейга ССРС уонна Канада хамаандаларын киирситигэр, канадецтар суруубайдык оонньууларын сөбүлээбэккэ: «Такой хоккей нам не нужен!» диэбитин, билигин да элбэх киһи өйдүүр буолуохтаах. Футболга да, хоккейга да репортаж ыттар кэмигэр, кини «Го-о-о-о!» диэн хаһыытын элбэхтик истибиттэрэ. Николай Озеров сөбүлүүр үлэтигэр үлүһүйэн, хойут, 47 саастааҕар кэргэннэммитэ. Сотору икки игирэ оҕоломмута. Оҕолоругар «Спартак» общество чилиэнэ буолар докумуону бэйэтинэн аҕалан туттарбыта. Дойдуга спорду сайыннарыыга, пропагандалааһынна улахан үтүөлэрин иһин дойду салалтата Николай Озеровнай наҕараадаларынан бэлиэтэ-эбитэ. Ол курдук, Аҕа дойдутугар үтүөлэрин иһин III степенэ, Үлэ Кыһыл Знамята (икки төгүл) уонна Бочуот Бэлиэтэ (икки төгүл), итиэннэ Норуоттар Доҕордоһууларын уордьаннарынан уонна элбэх мэтээллэринэн наҕараадаламмыта, үрүн көмүс Олимпийскай уордьанынан бэлиэтэммитэ.

Виталий СЛЕПЦОВ.

хаартысканан кэпсибит

Н.С. Захаров-Сахаачча 75 сааһын, турнира тэриллибитэ 35 сылын көрсө

На основании постановки вопроса Исполкома Усть-Алданского райсовета, Федерации вольной борьбы РС (Я) и многочисленных любителей спорта Постановления СМ ЯАССР от 28 мая 1981 года под № 235 «О упорядочивания проведения призов и турниров» отменены некоторые пункты.

Таким образом, нам дано разрешения, начиная с 1990 года ежегодного проведения турнира на призы «Основоположника вольной борьбы в Якутии Николая Николаевича Тарского и Николая Семеновича Захарова...»

В.П. Ноговицын,
заместитель Госкомитета спорта Якутской АССР.

САХААЧЧА уонна СТЕПАНОВИЧ

1988 - 1992 с. с.

Сахаачча 75 сылын көрсө

Ахсынньы 20-гэр номооххо кирибит Аббос Николай Захаров-Сахаачча төрөөбүтэ 75 сылын бэлиэтиэхпит.

Онон анаан кыраайы үөрэтээччи, спорт историятын чинчийээччи уонна сырдатааччы Михаил Васильевич Алексеев (Амма) 100-чэкэ страницалаах "Сахаачча уонна Степанович" диэн хомуруннуугу бэлэмнээтэ.

Бу дьонун үлэни спорт министриэтибэтэ, Тустуу федерацията эбэтэр Амма улуунун дьаһалтата болҕомтолоругар ылан, ааптары өйүүллэрэ буоллар...

Онтон иккис хаартыскаҕа 1970, 1971, 1972 сс. Н. Захаров-Сахаачча көнүл тустууга республикатааҕы турнирдарын тэрий-

биттэр үйэтитилибиттэр. Кинилэр ортолоругар "Урожай" республикатааҕы сэбиэттин соботоох инструктора М. В. Алек-

сеев ортоку олорор.

«Дьулурҕан».